

СТАНОВИЩЕ

**от доц. д-р Емилия Хинкова Евгениева,
относно дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор”
в област на висше образование 1. Педагогически науки
Професионално направление 1.2 Педагогика
(Специална педагогика)**

**Тема на дисертационния труд: „Съчетаване на обучителни и терапевтични
методи за ученици от аутистичния спектър от педагогическите специалисти”**

Автор: Айкатерини Карамани

Представеният дисертационен труд има важно значение за практиката на учителите в общообразователното училище. В последните години, с развитието на приобщаващата среда в системата на общообразователното училище, налага екипната работа на различни педагогически специалисти – специални педагози, логопеди, психолози. Това означава, че обучителните методи все по-често ще се комбинират с терапевтични такива. Посоката на тяхното съвместяване е както по отношение на децата със специални образователни потребности и децата в риск, така и по отношение на децата с типично развитие. Процесът на изграждане на нова култура на взаимодействие между деца/ученици и по-късно възрастни с различен потенциал на развитие е двустранен. Как да се разпознават и развиват двете групи е важен момент от структуриране на новото общество без социално изключване. В този смисъл представената за защита дисертационна разработка е важна за практиката.

Дисертационната разработка отговаря на изискванията. Състои се от увод, три глави, изводи, заключение, приноси. Общият обем на разработката е 171 страници, от които 158 са същинската разработка, 18 страници библиография и 12 страници приложения.

Първа глава, озаглавена „Теоретичен обзор на проблема“. В нея са разгледани последователно основните му аспекти: деца с разстройство от аутистичния спектър,

педагогически методи и терапевтични методи. Прави впечатление, че анализът на педагогическите методи е свързан непосредствено с обучението на деца с разстройство от аутистичния спектър. Описани са седем групи методи, някои от които са повече известни. Избраните практики в основната си част са насочени към формиране на социални умения у децата с аутизъм. Търсят модуса на социално взаимодействие с останалите.

Представените в трети параграф терапевтични методи са насочени към подпомагане и подкрепа на децата с аутизъм по посока на трудотерапията, сензорната интеграция, физиотерапията и речевата и езикова терапия. Всички те са насочени към подобряване на общото състояние на детето с аутизъм, така че дейността му в интегрираната среда в общообразователния клас или в неформалните социални отношения да е по-ефективна и значима.

Така структурирана първа глава на практика задава основните параметри на изследователската програма на дисертационната разработка. Тя е представена във втора глава и озаглавена “Изследователска програма”. Представените цел, задачи и хипотези са добре структурирани.

Целта е насочена към определяне на практическата приложимост на обучителните и терапевтичните методи в работата на учителите.

Ефективността на методите, според изследователската хипотеза, зависи от умението на учителите да ги използват комплексно в практиката си.

Методиката на изследване е базирана на два подхода – анкетно проучване и наблюдение на работата на учителите с ученици с нарушения от аутистичния спектър.

Анкетното проучване е направено сред 129 учители, работещи в общообразователно училище с приобщени ученици с нарушения от аутистичния спектър.

Наблюдението е направено върху работата на учителите с ученици с аутизъм. Извършва се по предварителен списък от критерии за оценка на работата им, съобразено с описаната в първа глава системата от обучителни и терапевтични методи.

Трета глава е озаглавена “Анализ на получените данни”.

Данните за анализа са организирани и представени последователно. Демография на респондентите. Възрастта и пола на респондентите е, както може да се очаква, съизмерима с обичайната картина на феминизираната среда на общообразователната система и преобладаващата възраст между 40 – 50 годишни учители. Устойчивост, която води и до определени модели в системата на образование, като цяло.

Един от тези модели е по отношение на високата информираност и иновативна практика. Като цяло учителите са информирани за съвременните тенденции. Но по отношение на мотивация за използването на тези методи в традиционната практика, едва 22%, от 100% от информираните респонденти, ги използват. Така в системата на общото образование се прилагат преди всичко традиционните методи на обучение. Следващите отговори на респондентите показват социално желателно мислене и това дава основание да продължи да се работи по темата на изследването и след приключване на дисертационния етап.

Отговорите на учителите на въпросите от анкета намират своето обяснение в резултатите от направеното наблюдения на ученици с нарушения от аутистичния спектър. Според данните, готовността на тези ученици да работят в общообразователен клас, е само при 11% от тях. Това вече обяснява социалната желателност на отговорите на някои от въпросите от страна на учителите. В същото време, макар, че учителите не съобщават в по-голямата си част за това, че използват специални методи за работа с децата с аутизъм, то на практика за двегодишния период на наблюдението, само 2% или това едно дете от 30-те наблюдавани, не е показало развитие.

Анализът на събраните изследователски данни очертава широка картина от проблеми и възможности за усъвършенстване на работата и подготовката на педагогическите специалисти за работа с деца с аутизъм в системата общото образование.

Представените в дисертацията приноси отговарят на съдържанието на изследването.

Публикациите по темата са достатъчни и отразяват етапите на работата по изследването.

Заклучение

Дисертационният труд има принос за научно-теоретическото обосноваване на процесите при интегрирането на деца със специални образователни потребности.

Смятам, че дисертационният труд отговаря на всички изисквания за подобен род научни разработки. На тези основания и предвид общото положително впечатление от компетенциите на докторантката, с професионална убеденост предлагам на уважаемите членове на Специализираното научно жури да дадат своя положителен вот за придобиване на образователната и научна степен "доктор" на Айкатерини Карамани

гр. София

4.03.2019 г.

доц. д-р Емилия Евгениева